

W E R E L D.

ende grootte geacht te zijn; soo heet ook gebou-
den/nip te verbanden aan die volgende werlt; ende in
de beschijpping onzer Geographia ende Noorderlyche
landen; des ghespreijens ont-loop ende der fel-
diger byt onderfcheyden wereltes als Europain, Afri-
cam, Asian ende Americain, en darr naer oock booy-
ten in eenen regelryck der byfponen / fomme oock
te fouden; darr oock de goertigheitlye fterre in w
Landt hy naer oock mach zijn; het gantfche werlt
volcomen hebbe; ende hem darr van niets en ghebe-
ke; altoo dat hy oock de beschijppinge zijns eygen Da-
derlands fonder eenige noot of nalooten bequa-
melichs moge vinden. Dewyl de betrachtynge der
generale oft algemeine dingen den geringen / so oock
nietlyche oft gheinghele der werlt; ende andere
natuurlyche fakten fouden begeren te weten; niet al-
leen fter luydig ende genoegelyc / maar boven maten
oock fter nut ende noodich is. Als tot een exempel;
begreep iemand te verftaan den op-gangh ende on-
dergangh der Sonnen; de ooflaecten des Somers
ende Winters; waar van darr kan come de ongelij-
chheyde der dagen ende nachten; en waar oot een
te begin der Werelt af een regelryck ding fy geval-
fen ende darr naer booytergeet en behouwen; waerom
al gefchiet zy; ende waar veranderinghe datter vol-
ghe; vallen zy is; het dat men fter nuteren beter kan
leren; als wyf byt hy-geboorde Carre ende Tefte
der gantfcher werelt; de werliche alles alles; fonder
perffekel ende niet fonderinge luyt; als in een fchoon
fpeghel doofftel ende verclaert. Ende gheleych
niemand; of hy al in het grootte fchouw oft Pa-
pels woonde; te verden is; dat feluyge alleen en te
fchouwen niet fyne gedelten; ende verfcheyden ge-
macken; als die fpoone Zalen; Stoben; kercken;
Wyn-kebers; Sierp-kanters; etc. maar blytke ende
booy; al oock befooy te waten; waer ende in wat
gedelte der Stad; ende in wat ftaten fulek zy wel-
gehoude hups; gelegen zy; op dat hy in tyt van op-
roer ende brande; ende derghelyck noot- val moghe
weten; hoe verre ende na hy fulek een geboer zy.
Alfo is het oock niet weynigher gheleychlyck ende
noodich oft te waten; in wat del der werlt men woo-
ne; wat natien oft volcken na hy oot verre belegen
zyn; darr na men fulek foud konnen ruyten in tyden

dan oozelghe ende dan coort weten mochte / welcke te verbruulen of niet te verbruulen waren. Deſhal-
 van de Cosmographia ofte Werelds beſchryping is
 als een licht alle geſteelken ende werelicken by-
 ſtanden / yf welcke de aenſichte aenſchouping mer-
 ken ende leeren kan als de ghene; die vele landen met
 grootre moeyten ende onnoeden doot-reyſt / alleen den
 hemel wel ende menichmaal aenſchou- / ende doch
 fin ghenoet ende goede nucken niet en verandert;
 altoos loude hier yf welc woenigh boordels konnen
 byſpelen te ſeffende de partien derre cabils of Caeren
 men niet ooc te verſien ende den walg niet te ver-
 ſien. Deſhalven ſeyt de wyſe / Onverſteghen goet gunſte-
 ge Aker wilt die tot wyden boordel gebruyken; men
 de der by ghedencken dat u ſele Werelt meer voog-
 den end tot een wooningh verleeſt ſy / welcke ghe-
 de Poort Buchananus altoos met de hemelſche verge-
 lyket; dat by de ghenen; die alleen in de aere ſche
 ende verganckelicken dingen verlopen ligghen;
 daer yf rucker ende den walg ſy wyſende tot de
 hemelſche ende ewighe :

I N dien daar yemands bij begeerig om te weten,
Wat voor een kleyn gedicht heeftsy, dat wy afmeten
Met soo veel beerylichheid, en eerst in deelen ver-
Verdeelen, en daar na in duifjes rijcken schier,
Het is een groot begrip voor duifjes sichte lyden,
Die als het domme Vee slechts na de Aerd en Krayden
Gewent sijn om te lenen: maar die meer letters ken,
En opmaets heeft sijn hoef na 's Hemels Firmament
Bevint dat al de Zeen en al de Aerdclerrijcken
Sijn nauwelijc een punt bij 's Hemels te ghelycken.
De Aerd is een woestijn voor Menchen en voor Vee,
Vul meeyt en ongetul, en nimmer sonder we,
Dor Lucht en duile Ze gedurigh rondom poelen,
En daar de Gierigerts wat aldermeer sijn in woelen.
Het meest wel water is, want comten na de Straet,
Aen siet dat Zieken Schep door daar verlaet,
Doet dien dat Lyben Europa, Wie al de Zynal-zeemten?
En ook de groatte van de Noord-ee kunnen meten!
Siet wat daar water is, van levis tot dit Land?
En wederom van hier tot aan de dore strand
Gelezen om de Noord. En so na men nach wel leggen
Dat niet te min, nochtan veel schoone linden leggen
Hier uitsien ghelyden in, Peelsijf sonder vrucht
Der, enscamen, onbevoot, veysheden van gemucht.
Dersef maer heen moet ghy synogen mochten waden,
Is vol van druken, van rown, van orlogze, van elenden,
En allerhande guaed. Daerom d'wisse Mensch!
Siet wat dat benen streck u onbevondene wensch!
Tracht na een gij gemet, soeck die goet te behagen,
Wencht na een rijcken gieldom, maar wencht na de gemitte daen!
Want of ghy schoon veel goet vergaert door meere groot,
Wat is voor rijck of arm, het end meer als doo?!

DIT

1

Gestalten
nisse.

Verde-
linge.

Eyghen.
Ichap.

De Zee

Afdeelin-
ge der we-
reld.

Begrijp
deswerelt
in syn om
meegang.

9250/V 14